

[Estrup]

det var for problemer, og det er måske heller ikke det rette sted at tage den slags tekniske spørgsmål op.

Jeg synes på den anden side ikke, der skal herske tvivl om, at vi fra radikal side naturligvis ønsker, at alle tekniske problemer er afklaret inden en endelig vedtagelse. Jeg tvivler på, at der faktisk er et problem, men er der et problem, vil jeg meget gerne bede boligministeren om at gøre rede over for udvalget for, hvori han ser problemet, og i så fald synes jeg, at udvalget skal tage en fornyet behandling af lovforslag nr. L 183 inden tredje behandling, og det vil jeg bede om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om leje. (Af Estrup (RV) m.fl.) (Lovforslag nr. L 182).

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes, idet 56 stemte for, 69 imod.

Ændringsforslag nr. 3-9, § 1 med de foretagne ændringer samt § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Af Estrup (RV) m.fl.) (Lovforslag nr. L 183).

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af Albrechtsen (VS)
forkastedes, idet 59 stemte for, 70 imod.

Ændringsforslag nr. 1 og 2 i betænkningen vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 i betænkningen forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 og 3 uden for betænkningen af Albrechtsen (VS) betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af Albrechtsen (VS).

Ændringsforslag nr. 4-6 i betænkningen vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 uden for betænkningen af Albrechtsen (VS)
forkastedes, idet 58 stemte for, 69 imod.

Ændringsforslag nr. 5 og 6 uden for betænkningen af Albrechtsen (VS)
forkastedes uden afstemning.

§§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Anden behandling af lovforslag nr. L 26:

Forslag til lov om delpension.

(Fremsat 9/10 85. Første behandling 15/10 85. Betænkning 5/5 86).

Der var stillet 6 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 15 og 16 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

15) Anden behandling af lovforslag nr. L 27:

Forslag til lov om ændring af lov om den sociale pensionsfond. (Ændring som følge af indførelse af delpension).

(Fremsat 9/10 85. Første behandling 15/10 85. Betænkning 5/5 86).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

16) Anden behandling af lovforslag nr. L 28:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Ændringer som følge af indførelse af delpension).

(Fremsat 9/10 85. Første behandling 15/10 85. Betænkning 5/5 86).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

*Forhandling***Erik B. Smith (S):**

Allerede under førstebehandlingen havde vi i socialdemokratiet lejlighed til at tage afstand fra socialministerens forslag, som vi fandt både for bureaukratisk og for kontrollerende og med for mange muligheder for misbrug og i øvrigt ingen som helst sikkerhed for, at man kunne få lov til at sætte sin arbejdstid ned for at forberede sig på pensionstilværelsen.

I socialdemokratiet har vi som bekendt fremsat et forslag om delefterløn, og vi har faktisk under udvalgsarbejdet åbnet muligheden for, at det socialdemokratiske delefterlønsforslag kunne samordnes med det delpensionsforslag, der er til behandling her.

Vi havde regnet med, at de partier, der står bag delpensionsforslaget, var interesseret i at samordne de to forslag, ikke mindst fordi det jo er ret indlysende, at hvis en af arbejdsmarkedets parter siger nej til forslaget om delpension, så har det næppe nogen ud-sigt til at blive en realitet for den enkelte 60-67-årige. Vi beklager stærkt, at der ikke har været denne interesse for at få en samordning af de to forslag i overensstemmelse med det, der er anført af LO, og som i øvrigt også er optrykt i betænkningen.

Vi vil gerne medgive socialministeren, at de ændringsforslag, der er stillet her, alle er ændringsforslag, som gør det oprindelige forslag bedre. Vi mener, at det bliver mindre kontrollerende og mindre bureaukratisk, men fortsat er det altså vores opfattelse, at der bør være to ordninger, én for den gruppe, der kan omfattes af efterløn og så få delt efterløn, og én for selvstændige erhvervsdrivende og dem, der falder udenfor blandt lønmodtagere, i socialministerens forslag. Vi beklager oprigtigt, hvis det skal vise sig, at det ikke er muligt at få de to forslag samordnet.

Vi kan allerede nu bebude, at vi, når vi kan få politisk flertal for vores eget forslag, vil fremsætte det igen, således at der til den tid i givet fald vil være to ordninger, og ikke mindst på den baggrund må vi beklage, hvis ikke det kan lykkes at få denne samordning.

Karen Højte Jensen (KF):

Vi kan fra konservativ side tilslutte os de ændringsforslag, som socialministeren har stillet til det oprindelige delpensionsforslag.

Dette delpensionsforslag bryder på afgørende vis med de eksisterende stive tilbagetrækningsmuligheder på arbejdsmarkedet. Nu bliver der etableret en smidig ordning, hvor den enkelte frivilligt har valgt at gå på delpension, selv har valgt tidspunkt og arbejdstidens omfang. Netop set fra den ældres synsvinkel er denne fleksibilitet væsentlig.

Hertil kommer det positive, at netop den fleksible ordning indeholder, om jeg så må sige, en fortrydelsesparagraf, således at man kan genindtræde i ordningen, selv om man i en periode har arbejdet på fuld tid. Dette skal naturligvis, som det også fremgår af betænkningen, arrangeres efter medarbejdernes egne ønsker.

Vi lægger vægt på, at såvel selvstændige og medhjælpende ægtefæller som lønmodtagere omfattes af ordningen. Spørgsmålet om selvstændiges og medarbejdende ægtefællers overgang til delpension har været et af de emner, som socialudvalget har været meget optaget af. Vi er tilfredse med de svar, vi har fået fra socialministeren vedrørende de regler, der vil gælde for selvstændiges og medhjælpende ægtefællers deltagelse i delpensionsordningen. Vi erkender de særlige forhold, der gør sig gældende for disse grupper,

[Karen Højte Jensen]

og finder derfor, at det er rimeligt, som også socialministeren har lovet, at denne ordning i særlig grad følges, men det har været afgørende for det konservative folkeparti, at selvstændige og medarbejdende ægtefæller kom med fra starten.

Adgangen til deltidsbeskæftigelse er en absolut forudsætning for, at man kan gå på delpension. Af de svar, udvalget har modtaget, fremgår, at de fleste lønmodtagere i dag har overenskomstæssig adgang til deltidsbeskæftigelse. Det nødvendige udbud af deltidsjob skal være til stede, og løsningen af denne opgave må overlades til arbejdsmarkedets parter. Jeg skal ikke lægge skjul på, at vi forventer, at arbejdsmarkedets parter påtager sig denne opgave, så alle sikres en ret til deltidsbeskæftigelse.

Hanne Severinsen (V):

I venstre kan vi også tilslutte os de ændringsforslag, som er stillet. De er jo udtryk for, at man i udvalget har arbejdet meget seriøst med at sikre, at de selvstændige og medhjælpende ægtefæller virkelig kan være med i ordningen, og det ser der ud til at være al mulig grund til at forvente at de kan.

Jeg synes stadig væk, det er trist, at socialdemokratiet ikke vil være med, og jeg synes, begrundelsen om de manglende deltidsjob er forkert. Man kan da ikke forhindre en reform, som i øvrigt er god, fordi man synes, at der ikke er nok deltidsjob. Så skulle man hellere gøre noget mere for at få arbejdsmarkedet gjort mere fleksibelt; det er jo det, vi har brug for. Netop delpensionen vil vel sætte ekstra skub i, at lønmodtagerne sikrer sig den mulighed, og det håber jeg vil blive taget op blandt arbejdsmarkedets parter i de kommende overenskomstforhandlinger, for vi har brug for et mere fleksibelt arbejdsmarked.

Jeg kan anbefale de ændringsforslag, som er stillet.

Birthe Hansen (SF):

Ligesom socialdemokratiet finder vi det også i SF noget – for ikke at sige meget – uforståeligt, at regeringen med støtte af de radikale vil gennemføre delpension på det foreliggende grundlag. LO siger nej tak. Det samme gør malernes, murersvendenes og rør og blikks fagforeninger og Kvindeligt Arbejderforbund, afdeling 5, som det fremgår af

breve, vi har modtaget i udvalget. Også SiD har sagt fra på et meget tidligt tidspunkt. De mener ikke, at ordningen kan bruges af ufaglærte på det private arbejdsmarked, og det skal såmænd også nok vise sig, at de får ret.

I SF sagde vi fra ved førstebehandlingen, og vi vil stemme imod lovforslaget ved tredje behandling. Vi mener, at behovet for en forbedring af folkepensionisternes vilkår er langt større end behovet for en delpension, og vi mener, at pengene i den sociale pensionsfond havde været langt bedre anvendt til folkepensionisterne end til en delpensionsordning.

Aase Olesen (RV):

Jeg skal på det radikale venstres vegne være den første til at beklage, at det ikke er lykkedes at opnå et bredt forlig om delpension. Vi har ført den samme linje hele tiden, både da vi havde førtidspensionsspørgsmål og delpensionsspørgsmål oppe, og vi har sagt, at det måtte være muligt at sammenarbejde de forslag, der lå fra henholdsvis regeringen og socialdemokratiet.

Men jeg vil godt i første omgang sige noget om de ændringsforslag, der nu er stillet som et resultat af forhandlinger mellem det radikale venstre og regeringen – og jeg mærker mig, at der ikke har været nogen, der, indtil nu i hvert fald, har kritiseret disse ændringsforslag.

Ved førstebehandlingen blev det nævnt fra ikke mindst socialdemokratiets side, at man frygtede, at administrationen af det forslag, der lå fra regeringen ville blive meget vanskelig. Vi har nu fået nogle regler, som jeg tror alle må erkende i hvert fald vil være lettere at administrere, men jeg vil også godt sige, at det selvfølgelig ikke betyder, at vi finder, at vi har fundet de vises sten. Når man lovgiver for et helt nyt område, må det nødvendigvis være sådan, at man indrømmer, at der er en vis grad af eksperiment i det, og man må følge sagen og eventuelt rette lovgivningen ind efter det, hvis det viser sig, at der er ting, vi har overset.

En anden meget væsentlig indvending mod lovforslaget var, at man var bange for, at en stor gruppe kvinder ikke ville kunne opnå ret til delpension, fordi de var kommet sent ind på arbejdsmarkedet. Også det er der stillet ændringsforslag om, og jeg tror, man

[Aase Olesen]

har fundet en rimelig ordning. Et sted skal vi jo sætte grænsen, og vi må jo så, ligegyldigt hvor vi sætter den, altid erkende, at der er nogle, der vil blive ramt, fordi de lige præcis falder udenfor, og det uanset hvor vi ville sætte en grænse.

Jeg er også tilfreds med, at det er en 5 års overgangsordning, for på lidt længere sigt skal kvinder naturligvis have nøjagtig de samme vilkår som mænd. I øvrigt er ændringsforslaget jo ikke kønsbestemt, men i praksis bliver det et tilbud om, at kvinder, der er kommet senere ind på arbejdsmarkedet, og som har haft deltidsarbejde, ikke falder udenfor.

Endelig var der problemerne med de selvstændige og herunder de medarbejdende ægtefæller. Jeg mener, vi er kommet frem til nogle regler, som er stramme, endda måske efter nogles mening lidt for firkantede, og det vil jeg gerne være med til at tage ansvaret for, ikke mindst hvad angår de ret firkantede regler for de medarbejdende ægtefæller. Det vil jeg, fordi jeg mener, det er så vigtigt, at de i denne lovgivning er med, hvorimod de jo i loven om efterløn i praksis meget ofte falder ud og i hvert fald ikke har mulighed for at gå på efterløn, medmindre også hovedpersonen i firmaet gør det.

Når jeg mener, det er vigtigt at lave ret firkantede og stramme bestemmelser her i starten, er det selvfølgelig, fordi jeg ønsker, at denne ordning ikke skal komme i miskredit. Man skal ikke kunne sige, at der er en gruppe, som uden i øvrigt at ændre deres situation kan modtage midler fra det offentlige. Det har været den ledetråd, det radikale venstre har haft, når vi har vurderet ændringsforslagene. Så må vi leve med, at denne gruppe mennesker i virkeligheden får skrappe regler end lønmodtagere.

Tilbage er der to væsentlige kritikpunkter, som blev rejst under førstebehandlingen, nemlig for det første, at der jo ikke er ret til deltidsarbejde for alle. Det er korrekt, det er der ikke. Det synes jeg da vi skal sige lige ud, men vi skal omvendt også sige, at den væsentligste hindring for at få denne ret formentlig ligger hos arbejdsmarkedets parter.

Jeg synes, man burde kunne være nået til en eller anden form for forståelse på netop det punkt, især fordi socialdemokraterne i deres forslag – som godt nok er trukket tilbage, men som blev fremsat den 4. februar i år

og hedder B 76; det er en genfremsettelse, så vidt jeg har kunnet se, af et tidligere forslag fra 1985 – i punkt 6 skriver: »Arbejdsmarkedets parter aftaler vilkårene for deltidsbeskæftigelsen. Herved sikres retten til deltidsbeskæftigelse for den gruppe af lønmodtagere, som vil være omfattet af delefterlønordningen (delpensionsordningen).«

Da bekymringen jo netop går på lønmodtagere og deres eventuelt manglende ret til at få delpension, synes jeg, at man burde kunne være nået til en eller anden forståelse med socialdemokratiet om at få noget ind fra deres forslag. Desværre har socialdemokratiet taget dette forslag tilbage, og jeg ser ikke, at bestemmelsen går igen i det forslag om delefterløn, som nu er fremsat.

Dér siger man ikke noget om, at man anbefaler parterne at finde ud af det. Tværtimod siger man i den – jeg ved ikke, om man kan kalde det en ordførertale – men i hvert fald i det bidrag, som LO er kommet med, og som er optrykt i socialdemokraternes nye forslag og i øvrigt også er optrykt som bilag i vores betænkning, at man er bange for, at lovforslaget om delpension giver muligheder for misbrug af ordningen fra arbejdsgiverside og samtidig indeholder risiko for en øget udbredelse af deltidsarbejde til ugunst for lønmodtagere.

Hvis det er det endelige udsagn i denne sag, er jeg meget ked af, at man har taget beslutningsforslag nr. B 76 tilbage. Når vi har trukket andenbehandlingen af dette lovforslag meget langt, efter at vi egentlig havde forhandlet færdig, skyldes det jo, at vi på et tidspunkt i foråret regnede med, at vi skulle have en førstebehandling af B 76. Der mener jeg, at punkt 6 havde været den tap, hvorom man måske kunne have fået et eller andet samarbejde til at dreje sig. Derfor er jeg ked af, at man har trukket det forslag, for jeg tror, at der her havde været en mulighed for at få noget med, også til gavn for lønmodtagernes mulighed for at få deltidsbeskæftigelse.

Tilbage er der socialdemokraternes krav – og jeg forstår også, at det er SFs – om, at en delpension for A-kasemedlemmer, kaldet delefterløn, skal administreres af A-kasserne, mens andres delpension skal administreres af de sociale forvaltninger. Det er naturligvis et vanvittigt krav, som jeg ikke mener man kan diskutere det fornuftige i. Jeg kan ikke se

[Aase Olesen]

rimeligheden af at forlange, at A-kasser skal administrere en offentligt finansieret social pension. Man kunne lige så godt forlange, at A-kasserne skulle give sig til at administrere førtidspension eller invalidepension.

Dér mener jeg ikke der er nogen mulighed for at blive enige, og hvis det er et fuldstændig ufravigeligt krav, må vi desværre konstatere, at det ikke er lykkedes at blive enige. Så vil jeg blot håbe, at selve det, at man får en lovgivning om delpension, i den grad vil tiltale lønmodtagerne, at de via deres egne organisationer får bevægelighed på dette område.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Fru Aase Olesen havde netop hæftet sig ved det punkt i beslutningsforslag nr. B 76, som er det helt afgørende for, at vi også må afvise regeringens forslag.

Sagen er jo den, at en delpension eller en delefterløn – det er ligegyldigt, hvad vi kalder det – forudsætter, at arbejdsmarkedets parter sætter sig sammen og aftaler de nærmere vilkår. Vi har en klar tilkendegivelse fra den ene af arbejdsmarkedets parter om, at de vilkår vil man ikke kunne sætte sig ned og aftale på de betingelser, som er afstukket i regeringens forslag. Det er det, vi konstaterer. Det er fuldstændig uforståeligt, at man her i folketinget tror, at dette her er en gave til de 60-66-årige, hvis det ikke rent faktisk kan lade sig gøre.

Så meget desto mere besynderligt bliver det så, når fru Aase Olesen netop bebrejder os, at det ikke er med. Ja men det er netop en forudsætning for vores forslag, og det er også den væsentligste begrundelse for, at vi er gået imod regeringens forslag. Det duer ikke, som det foreligger, og vi har i al beskedenhed forsøgt at gøre opmærksom på, at vi synes, ordningen burde kunne køre parallelt, og det er det, fru Aase Olesen kalder et vanvittigt krav.

Er der mon så nogen i folketingssalen, der forestiller sig, at der er foregået seriøse forhandlinger, eller at det radikale venstre er kede af, at der ikke er kommet noget forlig i stand, når man betragter det, som vi har sagt er en af de væsentligste forudsætninger, som et vanvittigt krav? Sandheden er jo, at der

ikke har været nogen reelle forhandlinger om det; det er problemet.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Som jeg nævnte i mit tidligere indlæg, har vi jo holdt betænkningssafgivelse og anden behandling tilbage i meget lang tid, efter at vi havde forhandlet færdig, og der har været kontakter mellem partierne – også mellem det radikale venstre og socialdemokratiet på højeste plan – for at få at vide, om der overhovedet var nogen mulighed for at tale sammen. Men hvis hr. Erik B. Smith mener, at vi skal have noget ind om det, jeg talte om her, punkt 6 i B 76, hvis der overhovedet er noget realistisk i det, så synes jeg da, vi skal tage lovforslaget tilbage til udvalget. Men jeg kan ikke betegne det som andet end et vanvittigt krav at forlange, at A-kasserne skal administrere en social pension. Jeg har ikke hørt nogen begrundelse for det. Hvorfor skal A-kasserne administrere en social pension?

Formanden:

Hr. Erik B. Smith har ordet for en kort bemærkning, og derefter bliver mødet udsat og genoptaget kl. 13.00.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Socialdemokratiet har den opfattelse, at efterlønsordningen bør udvides til en delefterlønsordning. Efterlønnen administreres af A-kasserne, og derfor mener vi også, at A-kasserne skal administrere den udvidede efterlønsordning.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.50

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Tinning (VS):

[Tinning]

Der er egentlig ikke så meget nyt at sige om VS' holdning til det foreliggende lovfor- slag om delpension.

Om de ændringsforslag, der er stillet, er der ikke andet at sige, som også andre har gjort, end at de ser meget fornuftige ud. Der vil ikke blive stemt om dem, men hvis der blev stemt, ville vi have stemt for dem.

Derudover vil jeg godt sige nogle få be- mærkninger om den diskussion, der fandt sted før pausen mellem socialdemokratiets ordfører, hr. Erik B. Smith, og det radikale venstres ordfører, fru Aase Olesen.

Jeg tror, at det er i alles interesse, hvis vi lader være med at foregive, at det er lidt svært at finde ud af, hvad dette her drejer sig om, for det drejer sig jo om, at delpensions- ordningen for så vidt kan være meget fornuftig, men samtidig får den funktion, at den undergraver efterlønsordningen. Det er det, der er problemet. Der er ingen tvivl om, at den tidligere socialminister, som jo egentlig er »bygfruen« bag delpensionsforslaget, har været fuldstændig klar over, at det ville være funktionen. Om det også var hensigten, det kan vi selvfølgelig diskutere, men at det er funktionen, det er klart.

Der sker jo det, at vi får en delpensions- ordning, som for det første på ydelsesnive- auet ligger lidt højere og altså trækker folk derover i stedet for på efterløn. Der sker så også det, at man for at få delpension alene skal opfylde nogle krav vedrørende medlem- skab af ATP, men ikke vedrørende medlem- skab af A-kasserne, og efterlønsordningen er som bekendt bundet til A-kasserne. Der sker altså det, at for en række mennesker vil det blive mere hensigtsmæssigt at sigte mod en delpension i stedet for at sigte mod en efter- løn, og af samme grund bliver der fjernet endnu et incitament eller endnu en spore til at være medlem af A-kasserne, og det passer jo i hvert fald de ideologiske løver i partiet venstre udmærket. Om den tidligere social- minister hører til dem eller bare er med i venstre, kan jeg ikke helt gennemskue.

Selve hensigten med lovforslaget om del- pension, nemlig at give mulighed for en gradvis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, tilslutter vi os som sagt, det synes vi er en god ting. Vi synes så samtidig – det har an- dre også været inde på – at denne gradvise tilbagetrækning bør være en ret, men det er den ikke, som det er udformet her. Det er en

mulighed, og det er afhængigt af, at arbejds- markedets parter kan blive enige om det.

Jeg tror derimod ikke, at hr. Erik B. Smith har ret i sin påstand om, at når nu LO er imod det, så kommer der ikke til at ske no- get som helst. Jeg tror, at det, det drejer sig om, er, at toppen af LO eller ledelsen i LO er imod det; men der vil være masser af LO-medlemmer, som selvfølgelig ikke desto mindre vil gå på delpension, og det er jo og- så det, som fru Aase Olesen udmærket er klar over. Og ud over, at det altid irriterer det radikale venstre overhovedet at skulle foretage sig noget som helst, som LO kunne være enig i, endsige ønske, ved fru Aase Ole- sen jo også udmærket, at man sådan set kan tage protesten i denne forbindelse ret let. Der skal nok være folk, der går på delpension, og der skal nok også ske det, at både efterløns- ordningen og A-kasserne i en eller anden grad bliver undergravet, og det generer jo heller ikke det radikale venstre, når det kom- mer til stykket.

I delpensionsordningen er der indbygget en nedtrapning af det økonomiske niveau, altså en nedtrapning af ydelsen, som svarer til den nedtrapning, der er på efterlønnen. Vi er imod denne nedtrapning, og det er vi selv- følgelig også, når den optræder under del- pensionen.

Det sidste, jeg vil sige, drejer sig om, at man nu vil finansiere denne ordning fra den sociale pensionsfond, og det er næsten uhyg- geligt, hvis ikke det var, fordi regeringen fo- retager sig så mange uhyggelige ting, at det efterhånden er svært at blive rystet. Men alli- gevel, det er næsten uhyggeligt at læse i fler- tallets betænkningssbidrag:

»Under hensyn til, at der er tale om en udbygning af det sociale pensionssystem, fin- der flertallet det rimeligt, at delpensionsord- ningen skal finansieres af midler fra den so- ciale pensionsfond.«

Historien er jo kort fortalt, at på et tids- punkt blev folk pålagt ved tvang at indbetale penge til den sociale pensionsfond. Menin- gen var, at de skulle gå til en tillægspension. Det er aldrig blevet særlig klart, hvad en til- lægspension overhovedet er for en dims, og det var der heller ikke nogen der kunne for- klare dengang, men der er ingen tvivl om, at det ikke har noget at gøre med en delpensi- onsordning.

[Tinning]

Men der er altså sket det med den sociale pensionsfond, at man først siger til folk: nu må vi have nogle af jeres penge, vi kan ikke have, at I går og forbruger dem på alt muligt; vi skal have dem ind i en fond, for nu skal vi nemlig have lavet et tillægspensions-system. Det var sådan noget med mange penge til de gamle, der ikke har det så godt, og der er jo ikke nogen, der kan nænne at lade være med at indbetale penge til det formål. Da folk så havde indbetalt de penge over en årrække, så sagde man, at det var rigtigt nok, at man sådan set havde lovet, at de udbetalinger skulle komme i tre faser, og så havde man i øvrigt skubbet den ene og sådan noget, og nu viste det sig, at man helt ophævede den tredje.

De penge kom altså alligevel aldrig så meget ud til de ældre, der havde det så forfærdeligt, som de skulle have gjort. I stedet for gik de bare i statskassen, og nu siger man så: vi ved sådan set godt, at vi engang bad jer indbetale til en tillægspension, men da vi har fundet ud af, at det synes vi ikke alligevel, så beholder vi naturligvis jeres penge, nu har vi fået dem. Vi bruger dem på noget helt andet, nemlig en delpension. Og så siger man, at når der nu er tale om en udbygning af det sociale pensionssystem, så er det jo meget rimeligt.

Det er overhovedet ikke rimeligt at sige til folk, at man godt vil have deres penge, for de skal bruges til en tillægspension, og så bruge dem til en delpension, som ikke har noget at gøre med en tillægspension. Der er ikke nogen, der har påstået, at det har noget at gøre med en tillægspension. Jeg tror heller ikke, der er nogen, der vil komme op og gøre det, men så synes jeg, at regeringspartierne og det radikale venstre i det mindste åbent skulle sige: ja, vi ved godt, at vi sådan set tager folk bagi, men det gør vi, fordi vi synes, det er rimeligt, i stedet for at komme med alle mulige søforklaringer i betænkningen, der skal få det til at se ud, som om der er nogen som helst rimelighed i det.

Vi vil gerne være med så langt som overhovedet muligt til at prøve at forhandle en ordning frem, der kan få så bred dækning som muligt, og som sikrer denne gradvise tilbagetrækning, men vi ved godt, at det kan kun lade sig gøre, hvis der bliver lavet en delefterlønsordning, og det vil det radikale venstre ikke. Og når socialdemokratiet ikke

kan få den, så vil de ikke være med; det er realiteten. Vi vil stadig væk gerne være med til at forsøge at klinke skårene og bringe parterne sammen, og hvad alt sådan noget hedder, men jeg tror desværre ikke rigtig på det. Tragedien er jo, at vi skal til at lave om på det en gang til, så snart der kommer et nyt flertal. Så ulykkeligt kan det gå. Vi kan selvfølgelig ikke sige, at bare fordi det radikale venstre og socialdemokratiet stiller sig på bagbenene nu og konkurrerer med hinanden i vrangvilje, vil vi love ikke at pille ved det, når der kommer et arbejderflertal. Men det er en tragedie for dem, der er omfattet af ordningerne, at vi ustandselig laver dem om fra det ene til det andet, så ingen ved, hvad de har at rette sig efter. Det synes jeg er trist, men det er der ikke noget at gøre ved. Det eneste, der er at håbe på, er, at arbejderflertallet bliver så tilpas solidt, at enhver til den tid kan se, at der aldrig kommer noget nyt efter det.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg vil give hr. Tinning ret i, at det var nogle bestemte målsætninger, man havde ude i en fremtid med den sociale pensionsfond. Jeg tror da også, at socialdemokratiet vil give mig ret i, at der vist aldrig blev en egentlig fond, det var bare en regnskabsmæssig postering. Socialdemokratiet vil vel også give mig ret i, at vi var med til at ophæve indbetalingen til den sociale pensionsfond, fordi det ikke rigtig havde nogen rimelighed, da det ikke var en egentlig fond, men bare nogle penge, der gik ind til en bestemt målsætning, som stod på et stykke papir.

Det er korrekt, at vi har diskuteret i mange foldige år, om vi skal bruge af disse midler til pensionsmæssige formål på den ene eller den anden måde, og man kan jo diskutere, om det at bruge nogle penge til en delpension var i lovgivernes ånd, dengang de udformede målsætningen for den sociale pensionsfond. Jeg er ikke helt tilbøjelig til at tro, at man måske også ville have givet sin tilslutning dengang til, at det var et rimeligt pensionsmæssigt formål. I alt fald må jeg sige, at jeg selv i mange år har fremført det synspunkt, at det måtte være rimeligt at få mere fleksible pensionsordninger her i landet, så folk kunne trække sig gradvis ud af arbejdsmarkedet. Det har været og er uheldigt, at

[Arne Bjerregaard]

folk lige til en bestemt dato skal have fuld arbejdstid og derefter fuldstændig ud af arbejdsmarkedet og på pension; det må da være rimeligt at prøve at skabe en fleksibel overgang til pensionisttilværelsen. Det er det, vi prøver på med dette forslag, og derfor er vi i kristeligt folkeparti meget tilfredse med det foreliggende forslag. Vi håber, man senere kan gå videre, men vi synes, dette er en god begyndelse, og vi tilslutter os helhjertet forslaget, som det foreligger.

Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg vil gerne sige tak til hovedparten af ordførerne for tilslutning til og anerkendelse af de ændringsforslag, der er stillet i betænkningen.

Jeg har naturligvis også med stor interesse læst socialdemokratiets betækningsbidrag, hvori man dels giver udtryk for, at man føler, at ændringsforslagene faktisk har forbedret forslaget, men hvor man også fremhæver, at det er et problem, at LO er imod dette forslag, idet man konstaterer, at det så nok ikke kan komme til at fungere. Jeg skal da være den første til at beklage, at LO er imod forslaget. Jeg ved ikke, hvor længe denne modstand vil blive opretholdt, når forslaget er vedtaget – det må vi jo se – men naturligvis er det en ubehagelig konstatering, at det er sådan.

Socialdemokratiet bemærker også, at der har været en god tradition for, at der var brede forlig på det sociale område, og det er en tradition, også jeg meget gerne havde set fortsat – jeg har bestemt ikke noget ønske om at bryde den – men vi står i den situation nu, at vi har et flertal for delpensionsforslaget – gætter jeg på – og at vi i løbet af meget få minutter skal have en førstebehandling af socialdemokratiets delefterlønsforslag, og så må vi jo se, hvordan den førstebehandling forløber. Min fornemmelse ud fra, hvad jeg har hørt under denne debat, er, at socialdemokratiet vil møde stor betænkelighed hos et flertal af folketingets partier ved at lade to ordninger løbe sideordnet. Man kan have forskellige begrundelser for at være betænkelig ved det. Der kan være de tekniske og de administrative spørgsmål, der kan være spørgsmål om uoverskuelighed for borgerne, og der kan være det spørgsmål, om vi nu skal have en A-ordning og en B-ordning. Jeg

skal ikke gøre problemerne større eller mindre, end de er. Jeg kan kun sige, at vi nu må følge førstebehandlingen af delefterlønsforslaget.

I øvrigt har jeg noteret mig, at fru Aase Olesen har ønsket udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling om disse lovforslag, og det synes jeg der er meget der tyder på ville være fornuftigt.

Jeg kan kun sige til socialdemokratiet, at det bestemt ikke er mit indtryk, at nogen – hverken jeg, min forgænger eller regeringen – har ønsket at holde socialdemokratiet ude af dette her. Spørgsmålet er kun, om der overhovedet kan bygges bro mellem socialdemokratiet, regeringen og det radikale venstre i denne sag. Det må vi undersøge under udvalgsbehandlingen.

Erik B. Smith (S):

Jeg har lyst til at sige til hr. Arne Bjerregaard, at fonden i alt fald eksisterede, da den nuværende regering tiltrådte, og jeg går ud fra, at den eksisterer endnu. Det, hr. Arne Bjerregaard var med til sammen med CD, socialdemokratiet og de radikale, var at ophæve indbetalingerne, altså bidraget. Vi finansierer rent faktisk en række sociale pensionsydelser af afkastet i øjeblikket, så hvis fonden ikke eksisterede, var der unægtelig nogle problemer. Men dette er kun sagt af hensyn til historien.

Jeg er meget tilfreds med, at vi nu får en udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling. Næsten alle partierne har jo været heroppe og beklage, at det ikke har været muligt at få et forlig i stand. Jeg er ikke uenig med socialministeren, når hun siger, at der vil være en række tekniske problemer i forbindelse med de to forslag, og derfor skal vi prøve at undersøge, om vi kan arbejde disse ting sammen og først og fremmest naturligvis undersøge, om der faktisk er en politisk vilje til at finde en løsning. Jeg vil gerne understrege, at der ikke har været det indtil nu; der er ikke gjort noget forsøg på at få rakt hinanden hånden, når det gælder disse to lovforslag, men det kan vi jo så gøre mellem anden og tredje behandling, og så vil det vel af betænkningen og af den debat, der vil komme under tredjebehandlingen, fremgå, hvorvidt det er lykkedes eller ej.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Det, jeg sagde om pensionsfonden, var ikke, at pengene ikke var indbetalt. Jeg sagde, at der, så vidt jeg kan se, ikke eksisterer en fond; det går ind i den store kasse. Der sker kun en regnskabsmæssig postering, hvor man skriver: så mange penge er der indgået dér, nøjagtig som da vi i sin tid havde en vejfond, der gik ind i den store kasse. Sikke motorveje, vi kunne have fået, hvis vi havde brugt alle disse penge, og hvis vi havde beholdt denne fond!

Jeg erkender, at de penge er indbetalt, og at de posteres på regnskabet, men ikke i en speciel kasse. Hvis de skulle ligge i en speciel kasse, vil jeg bede hr. Erik B. Smith oplyse mig om, hvor jeg skal finde den kasse i regnskabet.

Aase Olesen (RV):

Jeg vil gerne kommentere hr. Tinnings indlæg. Hr. Tinning er jo kendt for at sige tingene ligeud, klart og forståeligt, men somme tider kan klarheden og enkelheden komme til at gå ud over sandheden.

Hr. Tinnings påstand om, at socialdemokratiet og det radikale venstre konkurrerer med hinanden i vrangvilje, er virkelig at stille tingene fuldstændig bagvendt op. Det radikale venstre har ikke fremsat noget forslag om delpension; vi har tilsluttet os hovedprincippet om delpension. Der har foreligget to forslag, og jeg har fra starten på hele partiets vegne sagt, at vi finder, de burde sammenarbejdes, så man fik et bredt flertal. Nøjagtig det samme gjorde jeg, da der forelå forslag om førtidspension. Da fandt parterne sammen, og det radikale venstre accepterede resultatet. Vi syntes ikke, det var så godt, som det kunne have været, men vi bøjede os for det brede flertal. Nøjagtig det samme vil vi gøre her. Hvis det udvalgsarbejde, der skal foregå nu, betyder, at regeringen og socialdemokratiet bliver enige om en model, tilslutter det radikale venstre sig da forslaget. Der er ikke tale om, at vi har stillet os vrangvilligt an, men vi har et apparat bestående af socialministeriets embedsmænd, som siger, det er meget upraktisk at administrere to ordninger. Jeg mener også, det må være særdeles upraktisk at have to ordninger, der går ud på det samme, administreret to forskellige steder.

Jeg tror, hr. Tinning ligesom jeg har en erfaring om, hvad der sker, når man forsøger at lovgive imod apparatet. Hvis ikke hr. Tinning kan huske det, skal jeg minde om den situation, der opstod, da vi skulle have lavet konsekvenslovgivning vedrørende såkaldt delt forældremyndighed. Det er i sig selv betænkeligt at lovgive, når hele apparatet siger, det ikke kan lade sig gøre, og at der bliver kaos – nu sidder man og råber »hørt« fra regeringsbænken – ja, det er rigtigt, men somme tider er vi jo altså nødt til det. Men i dette tilfælde var der tale om, at vi skulle vælge to modeller, fordi de to parter ikke kunne blive enige. Da vi er mest enige i regeringens model, valgte vi selvfølgelig den. Man må have mig meget undskyldt, men det er ikke udtryk for vrangvilje; det er udtryk for, at vi ønsker delpension gennemført, fordi vi anser det for en virkelig vigtig reform.

Så sagde hr. Tinning, at delpension undergraver efterlønnen, og at det er derfor, socialdemokraterne ikke kan lide det. Jeg ved ikke, om det er den rigtige måde at udtrykke det på, men jeg kan sige, at vi ikke ønsker at undergrave efterlønnen som den ordning, den har været, nemlig en mulighed for at trække sig tilbage i utide, men vi ønsker at undergrave efterlønnen i den forstand, at der skal være en mulighed for delpension for mennesker, der føler sig trætte, føler sig parat til at gå ned i arbejdstid og derfor vælger en delpension i stedet for efterløn, men vi ønsker ikke at afskaffe efterlønsordningen. Det har vi aldrig nogen sinde gjort, og vi har heller aldrig nogen sinde givet udtryk for det. At delefterlønnen derudover er et tilbud til dem, som ikke ønsker at trække sig 100 pct. tilbage fra arbejdsmarkedet, kan jeg kun anse for en kvalitet. Men det er jo heller ikke det, det handler om, hr. Tinning. Jeg ved udmærket godt – når vi nu skal tale ligeud – at det drejer sig om, hvad A-kasserne skal tage sig til eller ikke tage sig til, og det er på den baggrund, jeg har stillet det spørgsmål her i dag: kan socialdemokratiet forklare mig, hvorfor A-kasserne skal administrere en social pensionsordning? Hvorfor skal de så ikke administrere invalidepensionen eller førtidspensionen, som den hedder nu? Det har jeg ikke fået noget svar på.

Endelig vil jeg gerne med formandens tilladelse melde, at jeg ud fra den diskussion, vi har nu, på det radikale venstres vegne og-

[Aase Olesen]

så må sige nej til lovforslag nr. L 239. Det er jeg nødt til at gøre nu, da der foregår så vigtige ting i udvalgene for øjeblikket, at jeg ikke kan være til stede her i salen om lidt.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Det skuffede mig lidt, at fru Aase Olesen i den grad stak hovedet i busken, som tilfældet her var. Fru Aase Olesen siger nemlig: det er slet ikke os. Hvis regeringen og socialdemokratiet kan blive enige, så går vi med. Det er slet ikke os.

Så justerede fru Aase Olesen sig selv: nu var det ikke regeringen, det var heller ikke ministeren, det var, som fru Aase Olesen så præcist udtrykte det, apparatet. Hvis regeringen kan blive enig med ministeren, der kan blive enig med apparatet, der kan blive enig med socialdemokratiet om, at sådan skal det være, så vil det radikale venstre tilslutte sig. Der har vi billedet af et parti, der står nysgerrigt iagttagende og ser, hvordan det går med apparatet, ministeren, regeringen og socialdemokratiet; kan de blive enige, så er vi med. Det er det, jeg mener med, at fru Aase Olesen stikker hovedet i busken. Men det er selvfølgelig heller ikke sådan, det forholder sig, for samtidig med, at fru Aase Olesen tilsyneladende bare står derude på hele partiets vegne, som hun siger, og kigger på, så siger fru Aase Olesen jo også: når apparatet siger, at dette bliver en vanvittig ordning, så bliver det en vanvittig ordning.

Det er da en stillingtagen, men så lad være med at sige, at det radikale venstre sådan set bare venter på, at de skal blive enige! Det radikale venstre har besluttet sig, og det synes jeg vi skal vide.

Fru Aase Olesen siger også: den idé, socialdemokraterne har fået, er jo vanvid. Ja men man kan ikke både påstå, at den ene udvej er vanvid og stik imod, hvad apparatet påstår kan realiseres, og samtidig hævde, at man vil være med, hvis de i øvrigt bare kan blive enige. Vi må have en klar melding, og det var den, jeg gav, nemlig at fru Aase Olesen og det radikale venstre for længst har besluttet sig til at stå på den side, der hedder apparatet, ministeren, regeringen i denne strid, og så er det vrangvilligt – og det var det, jeg sagde – ikke at ville forsøge at finde en fælles løsning imod apparatet. Jeg husker

godt, hvad vi gjorde, da vi skulle lave konsekvenslovgivningen i forbindelse med fælles forældremyndighed. Fru Aase Olesen og jeg kæmpede vel en af de mest succesfulde kampe i folketingets socialudvalg sammen med andre imod apparatet, og vi vandt. Jeg ved, at der ville være en sejr i udsigt nok en gang, hvis fru Aase Olesen ville sætte sine kræfter ind på denne sag imod apparatet. Det vil fru Aase Olesen ikke, og det er det, jeg beklager.

Socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen):

Jeg ved ikke, om jeg på apparatets vegne er bemyndiget til overhovedet at udtale mig i denne sag, men inden vanviddet – nu har ordet »vanvittig« været brugt adskillige gange – breder sig for meget, vil jeg da lige sige til hr. Tinning, at jeg ikke mener, socialministeriet har udtalt, at det ville være en vanvittig ordning at have to forskellige pensionsordninger: delefterløn og delpension. Man har over for mig tilkendegivet, at der nok vil være de problemer af teknisk-administrativ karakter, jeg selv har nævnt, og det er da noget, vi kan lade indgå i overvejelserne, men jeg har også udtrykkelig sagt, at apparatet, hvis det om lidt viser sig, at der også er et flertal for socialdemokratiets forslag, må gå i gang med at skabe nogle tekniske løsninger på at samordne de to ordninger, og så er den ikke længere. Men nu synes jeg, vi skal lade apparatet blande sig lidt uden om folketingsdebatten; det har altså ikke mulighed for at stille sig på talerstolen.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Fru Aase Olesens indlæg efterlod det indtryk, at fru Aase Olesen er et overordentlig beskedent menneske. Jeg må sige, at det kommer noget bag på mig, at det er apparatet, der har været årsag til fru Aase Olesens holdning til det socialdemokratiske forslag. Før frokost meddelte fru Aase Olesen fra talerstolen, at det var et vanvittigt krav, socialdemokratiet havde stillet, at delefterlønnen skulle administreres af A-kasserne. Jeg kan bekræfte socialministerens ord om, at jeg i de drøftelser, jeg har været med til, ikke har hørt det fra andre end fru Aase Olesen. Så at bruge apparatet, eller hvad det nu er, forekommer mig ikke alene unødvendigt beskedent, men vel egentlig også lidt fortegnet.

[Erik B. Smith]

Fru Aase Olesen var også i sit indlæg inde på, at det forekom hende at være en ekstra kvalitet, at der var mulighed for at gå på delefterløn, og samtidig meddelte hun, at hun for resten ville gå imod det, godt nok ikke nu, men når det kom til behandling om få minutter. Det forekommer mildt sagt lidt ulogisk. En ting er jeg enig med fru Aase Olesen i: at betegne både socialdemokratiet og de radikale som vrangvillige, synes jeg er åbenbart urimeligt. Det er klart, at vi mener, socialdemokratiet virkelig har vist sig konstruktivt i denne sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om delpension. (Lovforslag nr. L 26).

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, §§ 2-7, ændringsforslag nr. 2, § 8 i den nye affattelse, ændringsforslag nr. 3, § 9 i den nye affattelse, ændringsforslag nr. 4, § 10, således ændret, §§ 11-15, ændringsforslag nr. 5, § 16, således ændret, §§ 17-20, ændringsforslag nr. 6 samt §§ 21 og 22 vedtoges uden afstemning

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget går til fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om den sociale pensionsfond. (Ændring som følge af indførelse af delpension). (Lovforslag nr. L 27).

§§ 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik sluttelig til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Ændringer som følge af indførelse af delpension). (Lovforslag nr. L 28).

§§ 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

17) Første behandling af lovforslag nr. L 246:

Forslag til lov om daghøjskoler for voksne.
Af Jytte Andersen (S) m.fl.
(Fremsat 24/4 86).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Forslaget om at lave en lov om daghøjskoler nu kan regeringen heller ikke i denne samling acceptere – af en række grunde. For det første er der i øjeblikket en række forsøg i gang. Vi har under 10-punktsprogrammet en stor bevilling, og så vidt jeg erindrer, har denne bevilling ført til, at der nu er blevet etableret forsøg med yderligere et halvt hundrede daghøjskoler. Hvis det skal have nogen mening at etablere forsøg, må den være, at man, når forsøgene er gennemført, vurderer, om man på baggrund af disse forsøg mener, at der skal etableres en permanent ordning.